

УДК 338.49

Погайдак О.

Тернопільський державний технічний університет імені Івана Пулюя

ОСОЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ СТРАХУВАННЯ В ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ

***Анотація.** Розглядаються проблеми організації страхування в туристично-рекреаційному процесі. Дано пропозиції з удосконалення страхування абонентів.*

***Ключові слова:** організація страхування, страхові процеси, фактори ризику, страховий внесок.*

Pogaydak O.**ENTERPRISE'S INSURANCE PECULARITIES IN THE TOURISM AND RECREATIONAL PROCESS**

***Abstract.** Problems of enterprise's insurance in recreational process are viewed. Suggestions of the client's insurance improvement are given.*

***Постановка проблеми.** На сьогоднішній день більшість факторів ризику в економіці типізовані, і туристам пропонують застрахуватися від різних випадків в тому числі і від тимчасової втрати працездатності. Турист, котрий відвідує певну місцевість або країну з метою оздоровлення чи відпочинку, частіше, аніж місцеві жителі, потрапляє в непередбачені ситуації. У страхових випадках їм надають допомогу і покривають цілком або частково збитки. У високорозвинених країнах жителі застраховані практично на всі випадки життя. Насамперед страхують здоров'я туриста пропонуються різноманітні види медичного страхування, в тому числі від нещасного випадку з оплатою медичних витрат, а потім його майна. Розглядають також інші несприятливі фактори. В умовах нашої держави є не мало законодавчих, організаційних та інших недосконалостей в реалізації страхової політики, що обумовлює актуальність цієї тематики.*

***Аналіз законодавчої бази, останніх досліджень і публікацій.** Дослідження страхування у сфері туристично-рекреаційного бізнесу здійснювали такі вчені як Андрушків Б., Дудкіна О., Мальська М., Попович С., Слободян П., Ткаченко Т., Юрні С., та ін.*

Як показало вивчення в середньому, за статистикою, страхові випадки відбуваються майже з кожним сотим туристом.

Страхування – це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати громадянами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій).

В Україні діють такі основні законодавчі нормативні документи зі страхування: Закони України “Про страхування”, “Про туризм” та низка інших нормативних документів.

Страхування є обов'язковим або добровільним, груповим або індивідуальним і здійснюється на підставі відповідних правил. У правилах страхування викладено порядок укладання, зміни, припинення і термін дії договору страхування, розглядаються страхові ризики і випадки, а також страхова сума, страховий внесок і страхове забезпечення, права й обов'язки сторін. Укладаючи договір страхування, страхувальник (застрахований) одержує відповідний поліс.

Види страхування у сфері туристично-рекреаційної діяльності охоплюють

страхування туриста і його майна, здоров'я (медичне страхування), страхування відповідальності туроператорів і деякі інші види. Варто зазначити, що згідно зі ст. 17 Закону України «Про туризм», страхування туристів (медичне та від нещасного випадку) є обов'язковим і здійснюється суб'єктами туристичної діяльності на підставі угод зі страховими компаніями, які мають право на здійснення такої діяльності.

Особливості організації страхового процесу в туристично-рекреаційній діяльності. Специфічними видами страхування є страхування на випадок затримки транспорту, поганої погоди під час перебування застрахованих осіб на відпочинку, а також ненадання або неналежне надання туристичних послуг, зазначених у путівці або ваучері.

Законодавства більшості країн світу передбачають обов'язкове страхування цивільної відповідальності водіїв і власників автотранспорту (автотуристів), тому автотурист, перетинаючи кордон, зобов'язаний оформити страховий поліс.

Наприклад, у Європейській спілці для автотуристів обов'язковим є отримання такої страховки у вигляді «Зеленої карги», яка дозволяє пересуватись дорогами Європи без необхідності страхування цивільної відповідальності при перетині кожного нового кордону, тим самим звільняючи власника транспортного засобу від фінансових проблем у разі нанесення комусь шкоди. Вартість «Зеленої карги» залежить не тільки від типу транспортного засобу і терміну дії страхування, а й від ситуації на страховому ринку, рівня збитковості та інших статистичних показників.

Іноземні туристи, які прибувають в Україну (крім країн СНД), мають зазвичай обов'язкову, за законодавством країни проживання, медичну страховку або спеціально придбану з нагоди туристичної поїздки страховий поліс.

Види міжнародного страхового поліса дають можливість одержувати й оплачувати страхові послуги в будь-якій країні світу. Власникам такого поліса французької страхової компанії "Gesa Assistance" на весь період перебування за кордоном без додаткової оплати можуть бути надані:

- екстрена медична допомога;
- екстрена стоматологічна допомога;
- послуги за медичне транспортування усіма видами транспорту;
- доставка родичів до місця події і назад;
- кваліфікована юридична допомога і захист.

Вартість страховки залежить від терміну перебування туриста за кордоном і країни виїзду.

Нормативними документами України щодо обов'язкового страхування пасажирів на транспорті від нещасних випадків встановлено, що сума страхового внеску входить у вартість проїзного документа і стягується з пасажирів, туристів, екскурсанта при продажі проїзного документа.

Згідно з чинним законодавством, оплата медичної допомоги туристу за кордоном здійснюється відповідно до договору страхування медичних витрат.

Факт укладення договору страхування засвідчує поліс, переданий страховиком страхувальнику. Договір страхування може бути укладений на будь-який термін до одного року. Під страховим ризиком розуміють можливу подію, на випадок настання якої проводиться страхування; під страховим випадком подію, що здійснилася, передбачену договором, з настанням якої виникає обов'язок страховика виплатити страхове забезпечення за одним або декількома страховими випадками, котрі сталися у період дії договору страхування. Виплата не може перевищувати встановленої в договорі страхової суми, виходячи з якої встановлюється розмір страхового внеску і страхової виплати. Страхова сума є максимальною сумою, яку страховик виплатить повністю, якщо настануть всі страхові випадки, а страховий внесок є платою за страхування, який страхувальник зобов'язаний внести страховику. Сума виплат страхового забезпечення з одного або декількох страхових випадків не може перевищувати встановленої у договорі

страхової суми.

Страховими ризиками є такі можливі події: «раптове захворювання», «нешасний випадок», «смерть внаслідок раптового захворювання або нещасного випадку».

Отже, за договором добровільного медичного страхування надають і оплачують такі послуги:

- медичні послуги, що включають госпіталізацію, амбулаторне лікування, а також ліки і медикаменти, приписані лікарем;
- медичне транспортування до найближчої лікарні, а також у країну постійного проживання з медичним супроводом;
- репатриація останків;
- екстрена стоматологічна допомога.

Слід враховувати, що при страхуванні туристів, які приїжджають, наприклад, до США, Канади, Австралії, Японії, Ізраїлю, Нової Зеландії, країн Центральної та Південної Америки, на острови Тихого й Індійського океанів за індивідуальними турами, сума страхового внеску, як правило, збільшується вдвічі. При страхуванні туристів, що виїжджають до країн Південно-східної і Південної Азії, Екваторіальної і Південної Африки, сума страхового внеску збільшується в 1,5 раза. Додатково оплачуються ризики, пов'язані з віком туриста. Для осіб, вік яких перевищує 65 років, страховий внесок збільшується вдвічі, понад 70 років – втричі. Діти, молодші двох років, і особи віком понад 75 років не страхуються.

Для турів з підвищеним ризиком (гірськолижних, водних тощо) передбачаються спеціальні умови страхування. Наприклад, для таких турів, як правило, вводяться типові коефіцієнти для страхових платежів: зимові види спорту (крім гірськолижного) коефіцієнт 1,8; гірські лижі – 2,8; плавання – 1,2; стрибки у воду – 2,0; підводне полювання – 1,8; велосипед – 2,0; альпінізм – 3,0.

Страхова компанія, крім полісу, видає кожному туристу спеціальну пам'ятку, в якій зазначено, як слід діяти при настанні страхового випадку або раптовому захворюванні, а також адреси і телефони центрів, що надають допомогу в різних країнах світу.

Згідно зі статистикою, за рік кожна страхова компанія здійснює десятки і навіть сотні страхових компенсацій. Більшу частину страхових випадків становлять гострі респіраторні захворювання, на другому місці травматизм (переломи, різані рани, черепно-мозкові травми, розтягнення зв'язок). Досить часто у зв'язку зі змінами у звичному харчовому раціоні розвиваються захворювання шлунково-кишкового тракту (гастрит, харчові отруєння, алергії). Частими серед страхових подій є і гострий зубний біль.

При укладанні договору страхування варто передусім звернути увагу на те, щоб страховка передбачала оплату не тільки медичних видатків, а й евакуацію (так страховики називають будь-яке транспортування клієнта) або репатриацію, а також на величину ліміту відповідальності страхової компанії.

Мінімальний ліміт відповідальності, який пропонують українські страхові компанії, складає 5 тис. дол. США. На таку суму переважно страхують тих, хто виїжджає у республіки колишнього СРСР або країни ближнього зарубіжжя (Польщу, Болгарію), хоча там і не вимагають страхового поліса.

Для поїздок у країни Середземномор'я, де медичні послуги порівняно недорогі, також буде достатньо поліса з лімітом відповідальності за медичними видатками 5 тис. дол. США, з евакуації і репатриації 10 тисяч. Для поїздок в інші країни Європи потрібний поліс із загальним лімітом відповідальності не менше 30 тис. дол. США. Посольства країн-учасниць Шенгенської угоди вимагають від туристів поліси з такою страховою сумою, як один із обов'язкових документів для одержання візи.

Дуже дороге медичне обслуговування у США і Канаді, тому тим, хто туди виїжджає, рекомендують придбати поліс з лімітом відповідальності 50100 тис. дол. США.

Перелік послуг розбивають на декілька категорій. Часто додатково до основних послуг до поліса додають:

- візит третьої особи, якщо перебування в лікарні триватиме понад 10 днів;

- дострокове повернення у разі смерті найближчих родичів (чоловік, дружина, діти, батьки).

Вартість такої страховки зростає на 2530 відсотків базової. Деякі компанії (наприклад, «Пан Укрейн») завжди пропонують поліс тільки з повним набором послуг, без розбивання на категорії.

Останнім часом поширене страхування з асиансом послугою, яка доповнює медичну допомогу (наприклад, доставка потерпілого в лікувальну установу, розв'язання проблем щодо оплати медичних послуг тощо). Тобто, якщо стався страховий випадок, вам потрібно лише зателефонувати до диспетчерської служби асианс-компанії (працює цілодобово).

При страхуванні без асианса (що значно дешевше), у разі страхового випадку, вам доведеться шукати медичну допомогу самостійно і самостійно оплачувати рахунки за лікування. І тільки повернувшись в Україну, ви отримаєте від страхової компанії витрачену на лікування суму (звичайно, ви мусите підтвердити свої видатки, пред'явивши документи медичних установ з печатками і підписами).

Висновки. Виходячи з вищевикладеного, маємо підстави константувати, що медичний страховий поліс завжди має бути при абонентові на оздоровчих процедурах, на пляжі, у магазині, барі, у гостях, а тим більше, у далеких екскурсіях і поїздках в інші міста. Адже якщо абонент одержує травму, то потрібно передати цей поліс компанії, яка асистує, щоб вона змогла взяти на себе всі видатки щодо надання допомоги.

Список найбільших українських фірм, які мають партнерів за кордоном і зарекомендували себе гідно у сфері страхового бізнесу, досить великий. Їх майже три десятки: «Оранта», «Укрінмедстрах», «Надра», «АКБГарант», «УТСК», «АСКА», «ГарантАвто», «Інвестсервіс», «Скайд» та інші.

Іноді через прикрі випадки або надзвичайні обставини, що сталися з Тентом або членами його родини, виникає потреба відмовитися від запланованої раніше поїздки. Повернувши квитки, відмовившись від заброньованих місць у готелі або повернувши весь туристичний пакет, клієнт зазнає збитків у вигляді тих чи інших штрафних санкцій. На жаль, туристична фірма не завжди може повернути своєму клієнту всю вартість туру, оскільки несе фінансову відповідальність перед своїми партнерами. Тому при відмові від оплаченої заздалегідь поїздки штрафні санкції за договором, укладеним між туристичною фірмою і самим туристом, подаються винятково останньому. Їх розмір у певних випадках може досягати 100 відсотків суми, зазначеної у договорі. Ось тут і допоможе поліс зі страхування видатків, пов'язаних з неможливістю здійснити туристичну поїздку.

Деякі страхові компанії пропонують своїм клієнтам додаткове страхування, при якому страхові виплати проводяться у випадку, якщо застрахований відмовився від поїздки за настання таких страхових подій:

- хвороби, нещасного випадку або смерті застрахованої особи;
- хвороби, нещасного випадку або смерті близького родича (чоловіка, дружини, батька, матері, доньки, сина, брата, сестри) застрахованого;
- пожежі, пограбування квартири застрахованого, коли необхідна його присутність для розслідування справи;
- явки до суду для участі в засіданні, коли застрахований виступає як обвинувачуваний, потерпілий або цивільний відповідач.

Страхова сума й тарифи залежать від рівня страхового покриття, країни подорожі, терміну перебування, віку застрахованої особи.

Отже, у багатьох випадках страхування справді є не лише засобом зменшення ризику настання певної непередбачуваної події, а й способом економії грошей.

Можливості страхування досить великі. Сьогодні в Україні практично жоден турист за кордон не виїжджає без страхового поліса. У цивілізованих країнах страхування звичайна норма життя.

Література

1. Туризм України: організаційно-економічні механізми становлення. – Тернопіль, «Терно-граф», 2008р.– 975с.
2. Правове регулювання туристичної діяльності в Україні. – К.: Юрінком Інтер, 2002.
3. WTO World tourism barometer. – Madrid, 2004. – Volume 2, №1. – 23 s.

4. Pellejero, C. (2004) Iniciativas y participación del sector público español en el desarrollo del turismo, Papeles de Economía Española, 102, pp. 49-66.
5. Budgets and Marketing Plans of National Tourism Administrations//WTO. – Madrid, 1995.
6. Папирян Г. А. Экономика туризма. – М.: Финансы и статистика", 1998.
7. Our Mission: Building the value of tourism to Britain and in England // www.tourismtrade.org.uk/aboutvisitbritain/default.asp.

Referenses

1. Tourism of Ukraine: organizational and economic mechanisms of formation [Turyzm Ukrai'ny: organizacijno-ekonomichni mehanizmy stanovlennja]. Ternopil, Ternograf Publ., 2008, 975. p.
2. Rights of tourism in Ukraine [Pravove reguljuvannja turystychnoi' dij'al'nosti v Ukrai'ni]. Kyiv, Yurinkom Inter Publ., 2002.
3. World tourism barometer. Madrid, WTO, 2004, Vol. 2, No. 1. 23 p.
4. Pellejero, C. Iniciativas y participación del sector público español en el desarrollo del turismo, Papeles de Economía Española, 102, pp. 49-66.
5. Budgets and Marketing Plans of National Tourism Administrations, WTO. Madrid, 1995.
6. Papirjan G. A. Economy tourism [Ekonomika turizma]. Moskow, Finance and Statistics, 1998.
7. *Our Mission: Building the value of tourism to Britain and in England*. Available at: www.tourismtrade.org.uk/aboutvisitbritain/default.asp.